

BÄTTRE DJURHÄLSA – EN NYCKEL TILL FRAMGÅNGSRIK FATTIGDOMSBEKÄMPNING, INTE MINST I AFRIKA

Husdjursfrågorna var i biståndets barndom en högst naturlig del i det svenska utvecklingssamarbetet. Ja, de hade t.o.m. aktualiserats av den legendariske veterinärprofessorn Nils Lagerlöf genom hans insatser i bl.a. Indien redan på 1950-talet, långt innan den internationella verksamheten började organiseras på allvar genom tillkomsten av Nämnden för internationellt bistånd, NIB, 1962 och som 1965 efterträddes av SIDA.

Men så i slutet av 1980-talet hände något. Många jordbruksinsatser visade sig ha misslyckats, bl.a. för att de nya stater som vuxit fram efter kolonialismen, inte hade tillräckliga förutsättningar att få dem att fungera väl. Världsbankens och andra biståndsgivares krav på strukturomvandling i ekonomin slog, i ivern att privatisera mer av utvecklingsansträngningarna, undan fötterna också för en del viktiga offentliga institutioner. Detta visade sig allvarligt då den privata sektorn ofta var dåligt utvecklad, särskilt i Afrika. Det drabbade bl.a. verksamheter som det veterinärväsende som bl.a. professor Lagerlöfs, och hans efterföljare i olika u-länder, lagt grunden till.

När så jordbrukets viktiga utvecklingsroll så sakteliga börjat gå upp för såväl våra egna som u-ländernas politiker i bl.a. Afrika, liksom andra beslutsfattare, blev det främst fokus på växtodlingsfrågor. Husdjuren förknippades, något förenklat, med främst miljöproblem i form av överbetning och senare också med klimatproblem. Och visst finns här utmaningar, såsom den uppmärksammade FAO-rapporten *Livestock's Long Shadows* från 2006, visar. Vid samma tidpunkt som FAO-rapporten kom också de första rapporterna om fågelinfluensan, H5N1. Några av oss försökte peka på hur viktigt det var att då också se till att berörda u-länder, bl.a. i Afrika, kunde organisera en bättre djurhälsa. Den diskussion som följde ledde till att det blev alltmer angeläget att koppla ihop djur- och humanhälsa. Begreppet "One Health" skapades, en sammankoppling som, märkligt nog, inte tidigare varit särskilt vanlig i utvecklingssamarbetet. Detta viktiga samband har sedan accentuerats ännu mer genom insikten om att dagens användning av antibiotika, såväl för människor som djur, kräver drastiska nedskärningar för att förhindra ytterligare problem med resistens. Om detta höll den svenska FAO-kommittén ett uppmärksammat seminarium vid FAO i Rom under hösten som gått. I det sammanhanget gav också FAO-kommittén ut debattskriften *Sustainable Global Livestock Development for Food Security and Nutrition including Roles for Sweden*, med professor Ulf Magnusson, vid SLU som författare. Se tidigare anmälan av mig i den här tidningen.

Nu har så också regeringens sk Expertgrupp för biståndsanalys, EBA, uppmärksammat djurhälsofrågorna genom rapporten **Animal Health in Development – Its Role for Poverty Reduction and Human Welfare, EBA nr 3/2017**. Författare är professorerna Jonathan Rushton, Ulf Magnusson och Arvid Ugglå, alla med stor erfarenhet av området såväl i Sverige och Storbritannien som internationellt.

Det är viktigt att inse, när man läser rapporten, att djurhållning spelar en helt annan primär roll i de flesta låginkomstländer än hos oss. 750 miljoner av världens extremt fattiga, varav majoriteten är kvinnor, får idag sin huvudsakliga försörjning från djurhållning. Den är ofta lågproduktiv på grund av otillräcklig utfodring och kroniska sjukdomar hos djuren. Eftersom de här djuren dessutom riskerar att drabbas av akuta smittsamma sjukdomar är insatser för att förbättra djurhälsan ett effektivt sätt att bekämpa fattigdom hos denna stora, ofta marginaliserade, grupp småbrukare. Dessutom skulle en förbättrad djurhälsa öka tillgången på högvärdigt protein och livsnödvändiga näringsämnen, något som är särskilt viktigt för kvinnor i reproduktiv ålder och för små barn.

Rapporten pekar på att investeringar i hållbara djurhälsosystem ger en möjlighet för låginkomstländer att närma sig flera av FNs globala mål för hållbar utveckling, såsom de uttrycks i Agenda 2030. Den åskådliggör också på olika sätt betydelsen av friska djur samt hur en förbättrad

djurhälsa och djurproduktion kan bidra till effektivare resursutnyttjande, positiva folkhälsoeffekter och ökade exportmöjligheter för låginkomstländer.

Men, det finns flera hinder att övervinna om arbetet ska ge positiva effekter:

- Det behövs en bättre och tillförlitligare bedömning av djurhälsoinsatsernas effektivitet, vilket pekar på stora behov av insamling och analys av tillförlitliga data.
- Sverige kan ses som en förbild där samarbeten mellan myndigheter, forskare och lantbruksföretag har bidragit till att vi inom djurhållningen har en unikt låg användning av antibiotika kombinerad med hög produktivitet och god djurhälsa. Detta är viktiga erfarenheter att kunna förmedla i internationellt samarbete.
- Sverige har under årens lopp (se inledningen om professor Lagerlöf på 1950-talet) utvecklat en avancerad utbildnings- och träningskapacitet inom området djurhälsa och djurproduktion. Stöd till utbildningsinsatser och forskningsinstitutioner har långsiktigt bestående effekter och bör därför förstärkas.

Författarna beskriver på ett övertygande sätt djurhälsofrågornas betydelse för den framtida utvecklingen. De pekar på viktiga insatser som Sverige i sitt framtida utvecklingssamarbete kan göra som en del av såväl åtagandena inom Agenda 2030 som Parisavtalet om klimatet. Som framgår har Sverige en lång erfarenhet av de här frågorna i olika internationella sammanhang. Det finns också idag, vilket bl.a. min egen erfarenhet av de här frågorna visar, också ett stort kunnande i Sverige om de kringliggande sociala, ekonomiska och miljömässiga faktorer, som med nödvändighet också utgör viktiga pusselbitar för att det ska bli samhällsmässigt framgångsrikt.

Inge Gerremo
Senior rådgivare, SLU Global, Vet.Med.Dr.hc